

Uvodna beseda

Ob stoletnici ustanovitve Gospodarskega društva Kontovel lahko s ponosom ugotovimo, da je gospodarska zadruga še vedno uspešna, čvrsta in aktivna ustanova. Seveda so se stvari v teku stoletja bliskovito spreminjale, tako da so težkim in nenaklonjenim trenutkom sledila obdobja uspešnega in nemotenega poslovanja. Vedeti moramo namreč, da je zadruga prebrodila vse viharje, ki so jih je s sabo prinašale tako prva kot druga svetovna vojna in tudi dvajsetletna fašistična diktatura. Kljub vsemu je zadruga neprekinjeno delovala od ustanovitve pa do današnjih dni. Zasluga za to gre v prvi vrsti mnogostevelnim odbornikom, ki so se v teh sto letih zvrstili za krmilom zadruge.

Ustanovitev gospodarske zadruge je v določeni meri sovpadala z vsesplošnim slovenskim, če ne že slovanskim preporodom, ki se je začel ob koncu devetnajstega stoletja. Kulturna društva, gospodarske ustanove, banke itd. so rasle kot gobe po dežju. Nič nenavadnega torej, da sovpada to obdobje tudi z gradnjo Narodnega doma, večnamenskega centra v samem mestnem središču, kar je predstavljalo višek slovenske ustvarjalnosti v Trstu. Priznati moramo, da so bili naši predniki zelo aktivni, drzni in seveda tudi uspešni. S pičlimi denarnimi razpoložljivostmi, a z zvrhano mero delavnosti in samoodrekanja so zgradili toliko mogočnih stavb in središč, ki so do današnjih dni ohranila zelo važno vlogo pri razvoju kulturnega in športnega udejstvovanja slovenskega življa. To velja tudi za našo gospodarsko zadrugo, v kateri se skorajda dnevno nekaj odvija. Pomislimo samo na bogato delovanje športnega društva Kontovel, na vsakoletno proslavljanje pusta z zaključnim pogrebnim sprevedom, na gradnjo pustnih vozov, na delovanje pred leti ustanovljenega jusarskega odbora, na krožek Tommaseo, ki ima tudi namen približati kulturo slovenskih ustvarjalcev italijanskim someščanom. In še in še bi lahko naštevali, koliko manjših in večjih prireditev, proslav, turnirjev, občnih zborov, koncertov, komemoracij itd. se je v teh sto letih zvrstilo na tem prostoru. Zares dalekovidni so bili ti naši predniki z gospodom Jako Štoko na čelu, ko so postavili ta lepi in funkcionalni center, ki je še dandanes tako pomemben za celotno vaško skupnost.

Tudi zaradi tega se je odboru gospodarske zadruga zdelo potrebno, da se na dostojen način obeleži ta visoki jubilej. Predlogov je bilo seveda veliko; najpomembnejše pa se nam je zdelo, da bi za to priliko izdali knjigo, ki bi vsebovala glavne značilnosti in dogodke, ki so zaznamovali življenje Kontovelcev v tem časovnem obdobju. Ker je slonelo delo nekaterih avtorjev predvsem na pričevanjih starejših vaščanov in ker je zgodovinski spomin morda nekoliko zbledel, je natančnost nekaterih v knjigi navedenih podatkov mogoče manj zanesljiva.

Povedati velja, da je predlog naletel na zelo pozitiven odziv. Domači avtorji so z navdušenjem prijeli za delo; duša in koordinator vsega pa je bil Matjaž Rustja, kateremu gre tudi zahvala odbora Gospodarskega društva za vloženi trud in požrtvovalnost. Zahvala pa gre tudi Zadružni kraški banki z Opčin, ki je s finančnim prispevkom omogočila tiskanje knjige.

Henrik Lisjak